

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@minedu.fi,
maarit.palonen@minedu.fi,
tanja.kahra@minedu.fi

Lausunto ammattikorkeakoululaitoksen uudistamisen suuntaviivoista
Viite: Lausuntopyyntö OKM/62/040/2011, OKM071:00/2011

Kiitämme ministeriötä lausuntopyynnöstä koskien ammattikorkeakoululaitoksen uudistamisen suuntaviivoja. Suuri osa ministeriön laatiman esityksen seikoista vastaa tavoitetta rakentaa moderni ja joustava ammattikorkeakoululaitos. Haluamme kuitenkin nostaa esille seuraavat keskeiset asiat, joihin toivomme ministeriön kiinnittävän huomiota.

Osakeyhtiö- ja säätiömuodon edut tulee hyödyntää ja ammattikorkeakoulut kirjata lakiin

Ammattikorkeakoulujen toimintamuotona tulee ministeriön ehdotuksen mukaisesti hyödyntää osakeyhtiö- ja säätiömuodon etuja. Osakeyhtiö ja säätiö toimintamuotoina tarkoittavat mm. tehtävänsä sitoutunutta asiantuntijuutta, matalaa hallintoa, nopeaa päätöksentekoa, joustavuutta sekä yrittäjä- ja yritysajattelun juurruttamista kaikkeen toimintaan. Osakeyhtiö/säätiö on myös luontevin muoto, kun halutaan kehittää koulutuksen kansainvälisyyttä sekä koulutusvientiä. Koulutusvienti ei ole kunnan tehtävä. Keskeistä osakeyhtiössä ja säätiössä on kuitenkin se, että niille maksettu rahoitus ohjautuu tarkoitukseensa eli rahoitus on käytännössä korvamerkittyä.

Osakeyhtiömuodon toiminta koulutuksen järjestämisessä on havaittu selkeäksi ja joustavaksi ja sen käyttö on lisääntynyt myös muilla koulutusasteilla. Myös säätiömuodon toimintamallia voidaan hyödyntää nykyistä enemmän. Säätiöitä toimii sekä yliopistosektorilla että koulutuksen järjestäjinä muilla koulutusasteilla ja korkeakoulujen muotona muissa maissa.

Ammattikorkeakoulut tulee kirjata lakiin samalla tavalla kuin yliopistot on kirjattu yliopistolakiin, ja ammattikorkeakoulujen itsehallinto tulee säilyttää.

Ammattikorkeakoulujen rahoitus kokonaan valtion budjetista

Ammattikorkeakoulut ja yliopistot muodostavat korkeakoululaitoksen, jossa molempien koulutusmuotojen rahoitus tulee tulevaisuudessa osoittaa valtion budjetista. Rahoitus tulee maksaa suoraan ammattikorkeakoululle.

Valtion rahoituksen (perus-, tuloksellisuus- ja hankerahoitus) tason ja sen kehittämismekanismien tulee olla sellainen, että se oikeasti mahdollistaa korkeakoulun vakaan, suunnitelmallisen ja pitkäjänteisen toiminnan. Ammattikorkeakoulujen rahoitus tulee sitoa indeksiin yliopistojen rahoituksen tapaan.

Henkilöstön asema

Ministeriön suuntaviivoissa todetaan, että muutoksen yhteydessä toteutetaan hyvää henkilöstöpolitiikkaa ja turvataan päätoimisen henkilöstön asema.

Henkilöstön asema siirryttäessä toimintamuodosta toiseen on yleensä sopimuksin järjestetty liikkeen luovutuksen periaatteita noudattaen. Tällöin henkilöstö on siirtynyt uuden toimijan palvelukseen entisiin ehdoin eikä pelkällä toimintamuodon muutoksella ole ollut henkilöstövaikutuksia.

Muistiossa esille tulevien opiskelijamäärien ja valtionosuuden leikkaus tulee muuttamaan merkittävästi ammattikorkeakoulujen toimintaa. Näin suurten muutosten yhteydessä ei ammattikorkeakouluilta voida vaatia eikä luvata henkilöstön aseman liittyviä takuita tai turvaa. Ammattikorkeakoulun toimiessa työnantajana, opetusministeriöllä ei ole työnantajatoimintaan liittyvissä kysymyksissä, sen enempää oikeuksissa kuin velvollisuuksissakaan, toimivaltaa.

Uudistuksen yhteydessä tulisi tuoda esille, että 2200 aloituspaikan ja 51 miljoonan euron valtionosuuden leikkaukset eivät johdu ammattikorkeakoulujen uudesta juridisesta muodosta.

Osakeyhtiölaki ja säätiölaki ammattikorkeakoulujen hallinnon osan perustana

Kun ammattikorkeakoulun ylläpitäjänä on osakeyhtiö tai säätiö, niitä ohjaa toiminnassaan ammattikorkeakoululain lisäksi muun muassa osakeyhtiölaki tai säätiölaki sekä työläinsäädäntöön ja työehtosopimukseen liittyvät säädökset.

Osakeyhtiön hallituksen valitsee yhtiökokous, jossa omistajat käyttävät päätösvaltaansa. Osakeyhtiön hallituksen tehtävänä on johtaa yhtiötä omistajien yhteisen edun mukaisesti ja toteuttaa samalla yhtiöjärjestyksen mukaista tehtäväänsä. Säätiössä päätösvaltaa käyttää puolestaan hallitus tai hallintoneuvosto.

Se, minkälaista osaamista osakeyhtiön tai säätiön hallituksessa kulloinkin tarvitaan, on osakeyhtiön omistajien tai säätiön itsensä päätettävissä. Omistajat voivat siten ammattikorkeakouluosakeyhtiössä valita hallitukseen ne henkilöt, joiden uskovat parhaiten ottavan huomioon ammattikorkeakoulun edun, sen omistajien näkemykset ja yhtiöjärjestyksen mukaisen tehtävän.

Sekä osakeyhtiömuotoisten että säätiömuotoisten ammattikorkeakoulujen toiminta tulee ehdottomasti säilyttää osakeyhtiölain ja säätiölain mukaisena eikä niistä voida minkään koulutusasteen lainsäädännön osalta tehdä poikkeuksia. Siten ministeriön näkemys ammattikorkeakoulujen hallituksen kokoonpanosta sekä siitä, että osakeyhtiölain ja säätiölain lisäksi yhtiöi-

den/säätiöiden muodostamisessa noudatetaan niitä säännöksiä, mitä hallinnon osalta säädetään ammattikorkeakoululaissa, ei ole mahdollista.

Ministeriön lausuntopyynnössä Ammattikorkeakoululaitoksen uudistamisen suuntaviivoista on aivan oikein todettu, että ammattikorkeakoulun taloushallinnon laillisuudesta, taloudellisten velvoitteiden ja vastuiden täyttämisestä sekä sen säilyttämisestä vakavaraisena vastaa ensisijaisesti ammattikorkeakoulun hallitus ja sen jäsenet. Tämä vastuu voi viime kädessä tarkoittaa myös hallituksen jäsenen henkilökohtaista taloudellista vastuuta tehdyistä päätöksistä.

Nykyisin osakeyhtiömuodossa toimivissa ammattikorkeakouluissa osakeyhtiölain mukaisen hallituksen ja ammattikorkeakoulun sisäisen hallituksen työnjako on selkeä. Sekä henkilöstön että opiskelijoiden edustus ammattikorkeakoulun sisäisessä hallinnossa on järjestetty niin, että näiden ryhmien osallistuminen päätöksentekoon niissä asioissa, jotka koskevat heitä, on riittävällä tavalla turvattu.

Jatkovalmistelussa onkin tarpeen pitää selkeästi erillään se, puhutaanko ammattikorkeakouluosakeyhtiön hallituksesta (vastuineen) vai ammattikorkeakoulun sisäisestä hallinnosta ja sen elinten kokoonpanosta.

Osakeyhtiömuotoisten ammattikorkeakoulujen toiminta tulee säilyttää osakeyhtiölain mukaisena ja säätiömuotoisten ammattikorkeakoulujen toiminta tulee säilyttää säätiölain mukaisena. Ammattikorkeakoululaissa tulisikin todeta nykyisen kaltaisesti, että ammattikorkeakoululle kuuluvissa asioissa noudatetaan, mitä osakeyhtiölaissa tai säätiölaissa säädetään (vert. Ammattikorkeakoululaki 2003/351, 43 §).

Sivistystyönantajat ry

Minna-Marika Lindström
elinkeinopoliittinen asiantuntija

Sivistystyönantajat ry on vuonna 1993 perustettu opetus- ja korkeakoulualan työnantajien edunvalvontajärjestö, joka neuvottelee sekä yliopistojen että yksityisten oppilaitosten – myös ammattikorkeakoulujen - yleissitovat työehtosopimukset ja valvoo jäsentensä työmarkkina- ja elinkeinopoliittisia etuja. Yhdistys on Elinkeinöelämän keskusliiton EK:n jäsenliitto.

Sivistystyönantajat ry edustaa yli 300 jäsentä, jotka ovat säätiöitä, osakeyhtiöitä, rekisteröityjä yhteisöjä tai julkisoikeudellisia laitoksia. Liiton jäsenten palveluksessa on noin 56.000 työntekijää. Jäsenet edustavat kaikkia koulutusasteita:

- *yliopistoja ja ammattikorkeakouluja*
- *amatillisia oppilaitoksia ja lukioita*
- *peruskouluja*
- *vapaan sivistystyön oppilaitoksia (kansanopistoja, kansalaisopistoja, kesäyliopistoja, liikunnan koulutuskeskuksia, opintokeskuksia)*
- *taiteen perusopetuksen oppilaitoksia (kuten musiikkiopistoja)*